

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

www.lpkts.lt

Trisdešimt antrieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2020 m. gruodžio 18 d.

Nr. 47 (1405)

O buvo toks metas Lietuvos istorijoje

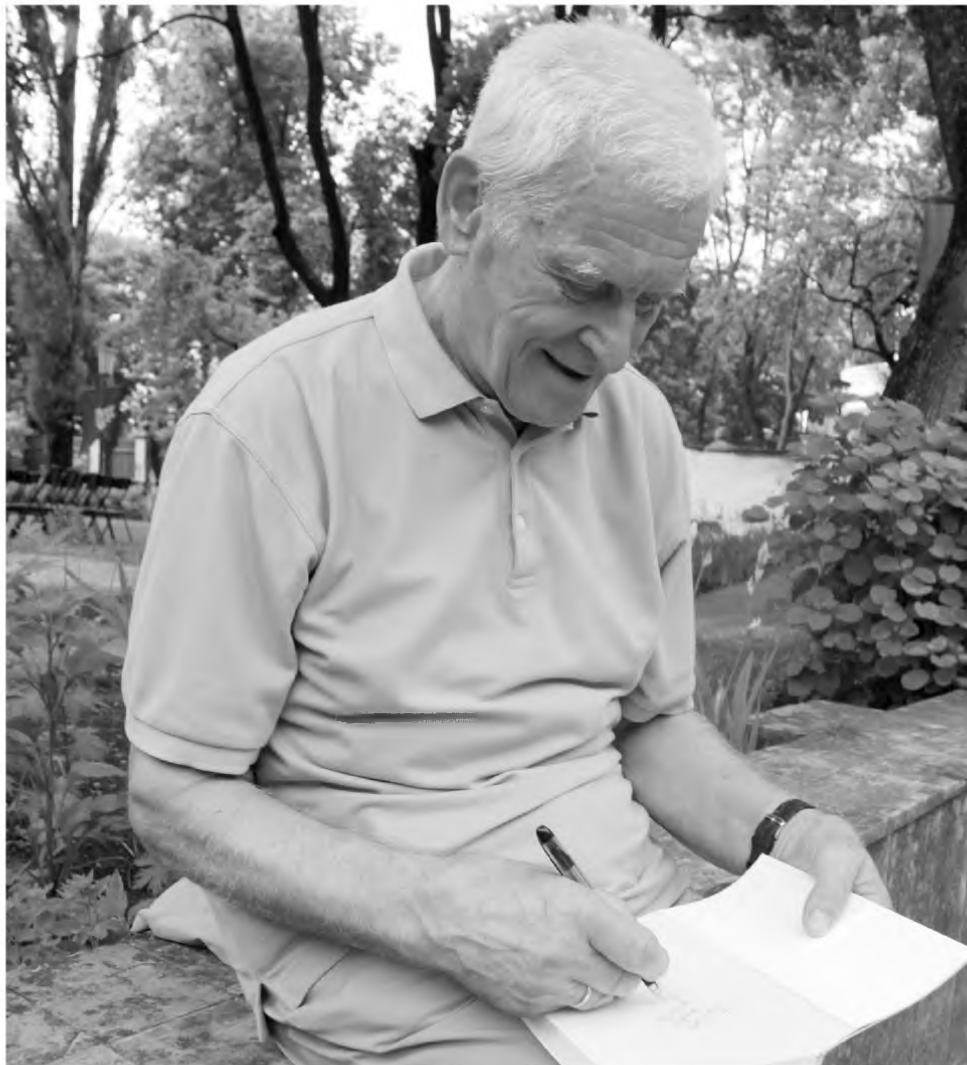
Stanislovas ABROMAVIČIUS

Pasaulio lietuvių kultūros centras pakartotinai išleido Roberto Keturakio knygą apie pokario partizaninį karą „Kulka Dievo širdy“. Rašytojo biografė dr. Inga Stepukonienė sako, kad šis romanas sugražino į lietuvių literatūrą ypatingą vertybių – tėvynės meilės, tikrųjų patriotinių jausmų jutimą, autentišką žmogaus širdies balsą, jo dramatišką kančių ir išgyvenimų pasaulį, ir liko amžinas mūsų kultūros istorijoje kaip teigiantis neįkainojamas vertybes, be kurių mes, lietuvių tauta, esame niekas.

Robertas Keturakis atšventė aštuoniasdešimtmetį. Jis gimė Jonučiuose, Kauno rajone, Vilniaus universitete studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą. Dirbo literatūrinio žurnalo „Nemunas“, taip pat „Santara“, laikraščio „Kauno žinios“ redaktoriumi. Vadovavo Vytauto Didžiojo universiteto leidyklai. Daug jėgų skyrė gimtosios tėviškos kultūrai. Išleido tris dešimtis poezijos, prozos, eseistikos knygų.

„Mūsų šeima turėjo mažai žemės – 3 ha. Augome septyni vaikai – šešios seserys ir aš. Kiekvienas kvadratas žemės buvo tėvų saugomas. Pasodinsi sodą – mes šešėlį ant daržo, niekas neaug. Priprašiau tėvą, kad vis dėlto pasisodintume. Parsinešėme iš senelio sodybos keletą vyšnių ir pasodinome, beveik glausdami prie namo sienų. Mano senelio sodas Keturakynėje buvo labai gražus, didelis, o vyšnynas – apie šimtas vyšnių, visas Garliavos miestelis ateidavo jų pasiskinti. Keturakynėje – taip vadindavo senelių sodybą – rinkdavosi to meto šviesuomenė, čia ne kartą buvo apsistojęs Jonas Basanavičius,“ – pasakoja Robertas.

„Pokario mūsų tautos pasipriešinimo laikotarpis man nepaprastai svar-

Poetas, prozininkas Robertas Keturakis, 2013 m.

bus, – prisimena rašytojas. – Nors buvau tik dešimties metų, pamenu, kaip į mano tėviškę užeidavo partizanai. Keletą kartų buvo lankęsis legendinis Daumantas su savo sargybiniais Lakštingala, kiti man pažįstami vaikinai ir vyrai. Išlikę mano tėvų ir artimų žmonių pasakojimai.

Stebėjimas, kodėl ši tema išslysta iš mūsų literatūros bei dar gyvo lietuviško kino, mane skatino palikti skaitytojui ne tik grožinės literatūros kūrinį, bet ir mano liudijimą, kas buvo tas partizaninis karas, kas buvo tos asmenybės, kurios ryžosi net ne žygiui,

o žygdarbiui.

Taip, tai buvo niūrūs pokario metai, jie įsiveržė į mano vaikystę ir paauglystę nuožmiai, negailestingai, nepakenčiamai. Dar neparašytas nė vienas kūrinys, kuris sutalpintų didesniąją dalį to laiko žmogaus pastangų išlikti, išsaugoti vaikus, užauginti duoną, tikėti, kad bus teisingumas, kuris kiekvienam atseikės – vienam už žudynes, išdavimus, vingrų apsimitelio gyvenimą, pastumiant į pražūtį kitus, kad tik pats galėtų išlikti; kitam už žmogiškumo, vilties, sąžinės išsaugojimą.

(keliamo į 8 psl.)

Lybiškių krašto tremtiniai

Tęsiny. Pradžia Nr. 46 (1404)

Bronės Simonavičienės iš Petkaičių k. istorija

1951 m. spalio 2-osios ryte įsiveržė Skaudvilės valsč. stribai. Visiems liepė rengtis ir ruoštis į kelionę. Apie trėmimus buvome girdėję ir nė kiek nenustebome. Apskundė vyro brolio žmona, Lietuvos rusė. Jos pusbrolis Augucevičius dirbo Klaipėdoje žmonių trėmimo viršininku. Brolio žmona norėjo apsigyventi mūsų troboje, užvaldyti namus ir žemę. Turėjome 38 ha žemės, 6 ha miško ir 30 avilių bičių šeimų. Jokių samdomų darbininkų neturėjome. Padėdavo apsiruoti vyro sesuo invalidė Ona Ambrozaitienė, kuri gyveno kitapus Trišiūkštės upelio.

Sūnus Petras Simonavičius su žmona

Išvežė visus – aštuonių žmonių šeimą: vyrą Petrą, gimusį 1902 m., dukterį Aldoną, gimusią 1941 m., sūnų Joną, gimusį 1942 m., sūnų Edvardą, gimusį 1944 m., dukterį Ireną, gimusią 1946 m., sūnų Petrą, gimusį 1947 m., ir sūnų Antaną, gimusį 1949 m. Iš namų iki Skaudvilės vežė arkliais. Leido pasiimti tiek, kiek galėjai panešti. Pasiėmėm storų vilnionių drabužių, obuolių, lašinių, pusę bidono medaus. Skaudvilėje laukė sunkvežimiai „palutarkos“. Išvežė į Tauragės geležinkelio stotį, kur susodino į gyvulinį vagoną. Ten jau buvo 8 šeimos (pavardžių neprisimenu).

Buvo labai šalta, todėl džiaugėmės, kad langai buvo užkalti, nes būtume sušalę. Gamtinius reikalus atlikome vagonė, į kibirą. Vėliau prasilupome skylę, kurią uždengdavome maišu. Trūko geriamo vandens. Ešelonas Lietuvoje nė karto nesustojo. Pirmą kartą sustojo kažkur Rusijoje ir išleido po vieną žmogų iš stoties atsinešti vandens.

(keliamo į 4 psl.)

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2021 metams

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 26 dienos bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškinią, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina: 1 mėn. – 3,74; 3 mėn. – 11,24; 6 mėn. – 22,47; 12 mėn. – 44,94 euro.

„Tremtinio“ prenumerata – tai puiki dovana
giminaičiui, draugui, kaimynui!

Aktualijų nuotrupos

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Taip jau yra, kad V. Putino pavardė nuolat minima viso pasaulio žiniasklaidoje, dažniausiai negatyvia prasme. Tai ir aš pradėdau nuo jo. Pasaulyje diskutuojama, kaip V. Putinas „įsisavino“ Kalnų Karabachą kartu su Armėnija. D. Trumpas pagaliau pripažino pralaimėjęs JAV prezidento rinkimus. D. Baidenas tarp jų atrodo kaip Taikos balandis, tad santykiai tarp JAV ir ES turėtų gerėti. Nuo to ir Lietuvai bus geriau.

D. Trumpas Lietuvai yra padaręs daug gero saugumo srityje. Bet jis buvo nenusipėjamas, impulsyvus, nesusi laikantis didžiosios pasaulio galybės – JAV prezidentas. Patarėjams tekdavo jį raminti. Jo idėja „Pirmiausia Amerika“ padarė žalos ES ir kitiems sąjungininkams. D. Baidenas žada tai ištaisyti. Jis pradės eiti prezidento pareigas tik sausio viduryje.

Putinas vėl išmetė kamuolį į aikštę – žaiskite tik pagal mano taisykles. Spalio 17 d. jis pareiškė: „Manau, kad mūsų bendradarbiavimas su Lietuva galėtų būti aktyvesnis ir įvairiapusiškesnis. Tuo labiau kad mes, kaip žinoma, esame kaimynai, artimi kaimynai. Mes pasirengę bendradarbiauti geros kaimynystės ir pagarbos vieni kitiems principų pagrindu. Ir norėčiau matyti tokį patį mūsų kolegų lietuvių požiūrį“, – sakė V. Putinas per ceremoniją. Kiek tie žodžiai buvo nuoširdūs, parodys ateitis.

Kalnų Karabacho karas baigėsi. Politologai mano, kad pralaimėjo abi pusės: ir Armėnija, ir Azerbaidžanas, o laimėjo Rusija. Putinas abi valstybes prisirišo trumpu pavardžiu. Armėnija pralaimėjo daugiau, ji pateko į Rusijos formuojamą bloką. Putinas pasikvietė kariaujančių valstybių vadovus į Kremlių ir „įtikino“ juos pasirašyti taikos sutartį. Armėnija privalėjo atiduoti Azerbaidžanui visą 1994 m. per karą užimtą teritoriją. Nors ten jau 60

metų gyveno armėnai. Jie privalo palikti savo namus ir grįžti į Armėniją.

V. Putinas nustatė 6 kilometrų pločio neutralią zoną ir įvedė ten savo „taikdarius“. Nors ir sakoma, kad ir bloka taika yra geresnė už karą, bet armėnams tai skaudus smūgis. Vadinas, taika bus trapi. Armėnai jau sukilo prieš savo premjerą Pašinianą. Laiko jį išdaviku ir reikalauja atsistatydinti.

Šiame kare Azerbaidžaną rėmė ir remia ginklais ir žmonėmis Turkija. Ji ne-reaguoja į Vakarų valstybių pastabas.

Eilinę pergalę pasiekė Kremlius. Jis sukursto neramumus, suorganizuoja karus ir surenka pergalių laurus. Tai jau yra buvę Gruzijoje, Ukrainoje, Sirijoje, dabar Libijoje.

Įvykiai Lietuvoje

Grįžkime prie Lietuvos reikalų. Seimas jau suformavo savo struktūras. Sudaryti komitetai ir komisijos, valdyba ir kontroliuojantys organai, premjerė patvirtinta. Laukia vyriausybės sudarymas ir jos programos patvirtinimas. Paprastai šis darbas užbaigiamas gruodžio viduryje. Kandidatai į ministrus buvo teikiami Prezidentui. Darbas strigo. Kandidatai prezidentui nepatiko. Rodos, koks čia Prezidento interesas? Juk su ministrais dirbs premjerė. Bet Gitanas Nausėda, matyt, prisimena istoriją su Jaroslavu Narkevičiumi, kuris painiojo vešus ir privačius interesus ir nepaklu-

so Prezidento raginimui atsistatydinti. Tikėkimės, kad tokių gėdingų įvykių daugiau nebus. Paprastai, kilus tokiai situacijai, kaltininkas atsistatydina.

Iš Seimo savo noru pasitraukė R. Karbauskis. Galbūt sugrįžo į savo verslą. Ramūnas įpratęs visur būti pirmasis. Dirbti opozicijoje – ne jo stichija. Petru Gražuliui organizuojama apkalta. Kaip ji pavyks, sužinosime tik kitais metais. Karbauskis savo pasitraukimą aiškino valdančiųjų nesiskaitymu su opozicija, kai Seimo vadovybė nesutiko jo pasiūlytą kandidatę skirti Seimo pirmininke pavaduotoja. Vietoje jos Seimo paskirtas valstiečių atstovas Jarutis.

Pirmoji naujos vyriausybės užduotis būtų įveikti koronavirusą ir Krašto apsaugos sistemos plėtra ir stiprinimas. Išvengti elektros energijos pirkimo iš Ar-ravo AE, panaikinti nepagrįstas mokes-tines lengvatas ir nustatyti mokesčius už cukrų ir taršą galingiems, prabangiems automobiliams, kateriams ir kitoms prabangos prekėms. Tik neliesti pensijų ir nedidinti darbo užmokesčio mokesčių. Neapmokestinti reinvestuojamų lėšų.

Per dešimt mėnesių centrinės valdžios deficitas pasiekė beveik 3 mlrd. eurų ir dengiamas skolintais pinigais, tai yra didinama valstybės skola. Kas juos atiduos? Žinoma, ne R. Karbauskio kompanija, kuri skolintus pinigus išdalijo pensijoms ir skurdžiai gyvenantiems žmonėms. Artimiausiu metu ES

žada subsidijuoti Lietuvą kaip tik trimis milijardais eurų, skirtų infrastruktūrai gerinti ir aukštosios technologijos kurti, padėti Lietuvai vystyti aukštos kokybės produkciją, tinkančią eksportui į užsienį. Kas gali užtikrinti, kad tos lėšos nebus iššvaistytos, kamšant biudžeto skyles ar rinkėjų papirkinėjimui.

Kiti rodikliai

Šalyje neslūgsta koronaviruso pandemija, daugėja apribojimų, varžomas verslas, gali smukti ekonomika ir didėti nedarbas. Bet žmonės lieka optimistiški. Vis daugiau save priskiria vidurinei klasei. Aukštesnei vidurinei klasei save priskiria apie 10 proc., vidurinei – 50 proc., skurstančiai – tik 6 proc., ketvirtadalis mano, kad jie yra žemesnės vidurinės klasės. Tačiau visi jie nepatenkinti savo pajamomis. Europoje vidurinei klasei priklauso uždirbantys nuo 75 iki 200 proc. vidutinių šalies pajamų. Lietuvoje vidurinei klasei priskirtini žmonės per mėnesį gaunantys nuo 819 iki 2184 eurų neatskaičius mokesčių. Vadinas, šalyje yra 57 proc. piliečių, priklausančių šiai klasei. Per metus nuo 71 iki 61 proc. sumažėjo žmonių, manančių, kad jų oriam gyvenimui trūksta pajamų. Šiomet nuo 9 iki 34 proc. padaugėjo gyventojų, turinčių daugiau kaip 2000 eurų santaupų.

Lietuviai mažiausiai iš visų ES tautų patenkinti uždarbiu, nors uždirba anaipatol ne mažiausiai. Mažiausiai yra išsiskolinusių. Jie yra pesimistai, mano, kad ekonominė būklė vis blogėja, nors yra geriausia per paskutinius metus. Prognozuojama, kad ateinantys metai bus ypač sėkmingi.

Kova už „krikščioniškas vertybes“ ir nepataikymą į tikslą

Andrius NAVICKAS

Prieš daugiau nei du dešimtmečius per paskaitą, skirtą Šventajam Raštui, išgirdau, kad hebrajiškos sąvokos, reiškiančios „nuodėmę“, tiesioginis vertimas – „nepataikyti į tikslą“. Kada nepataikome? Kai esame neįgudę šauliai, kai kažkas trukdo, kai įprantame šaudyti į patogų taikinį, nesusimąstydami, ar tikrai į tą tikslą šaudome.

Beje, „nepataikymo į tikslą“ prasmė reiškia, kad šaulio intencijos gali būti geros ir strėlės skristi greitai, tačiau tai nepadedą, jei supainioji tikslus. Tai pabrėžiu, nes šiuo tekstu noriu pasidalyti nuogastavimu, kuris daug metų vis auga mano širdyje. Ginčijusi su juo, tiesą sakant, net noriu būti neteisis, tačiau jis vis auga.

Kai pradėjau dirbti „Bernardinai.lt“, vėl ir vėl prie skirtingų žmonių kibau su klausimu – kas yra krikščioniško leidinio tapatybė? Visa redakcija stengėsi reguliariai kartu dalyvauti rekolekcijose, labai norėjosi, kad redakcijoje dirbantys žmonės jaustų pasitikėjimą, o ne kontrolę, nebūtų spraudžiami į mano lūkesčių gardą, bet atpažintų ir išskleistų talentus, kuriais yra apdovanoti. Sulaukiau daug priekaištų, kad pernelyg pasitikiu visais ir nebandau nustatyti griežtų taisyklių. Beje, priekaištai buvo išmintingi, nes galiausiai nupuolėme į velniavą, kurioje krikščioniškų santykių nebėliko.

Kalbant apie tai, ką matė skaitytojais, stengiausi, jog liudijimas būtų ne dekore, bet pamatuose, norėjau griauti patogias schemas, kelti nepatogius

klausimus, neleisti už akiračio paliudyti tuos, kurie trikdė. Labiausiai norėjosi tirpdyti pyktį ir auginti pakantumą kitoniškumui. Sekėsi vidutiniškai, nes, kaip dabar suprantu, beviltska tobulinti „konkurencijos“ modelį ir bandyti kurti hibridą, kuriame sugyvena „galia“ ir „malonė“. Tam, jog tuo įsitikinčiau, reikėjo pereiti į politikos sferą. Iš mąstymo sferos pereiti prie darymo. Prisi-pažįstu, labai sutrikau.

Grįžtu prie to augančio nuogastavimo, kurį nešiojuosi širdyje – ar tai, kas įvardijama kaip kova už „krikščioniškas vertybes“, savo esme nėra apmaudus „nepataikymas į tikslą“, kai supainiojamas sekimas Kristumi ir kova už institucinės Bažnyčios galią pasaulyje?

Savo politinę tapatybę įvardiju, kaip krikdemišką, tačiau vis labiau įsitikinu, kad mano supratimas, kokia misija tampa krikščioniui politikoje, nemažai daliai krikščionių atrodo, kaip „kapituliacija“ prieš sugedusį pasaulį, „nuopuolis“ ir liberalizmas. Savo ruožtu, niekaip negalėjau sutikti, kai evangelizacija sutapatinama su institucinės Bažnyčios galios augimu. Kultūrinis karas „sekuliarai Vakarų civilizacijai palaidūnei“ yra

ne kas kita, kaip vyresniojo brolio pozicija Jėzaus alegorijoje apie du brolius.

Ar tai, kas pristatoma, kaip „kova už krikščionių teises“, nėra paprasčiausiai apaštalo Petro karingumo Getsemėnės sode atkartojimas, kai jis, išsitraukęs kardą (ir, beje, visai neseniai pabudęs iš miego) nukerta kareiviui ausį, tvirtindamas, kad neleis suimti Mokytojo? Tačiau, prisiminkime, kad Jėzus elgiasi labai keistai. Jis sudraudžia Petrą, išgydo sužeistą kareivį ir leidžiasi suimamas. Jo tikroji pergalė yra visai ne tokia, kokios tikėjosi absoliuti dauguma. Jo sekėjų.

Ar tai reiškia, kad mes, tie, kurie įvardijame save krikščionimis, turime leisti siautėti tiems, kurie ignoruoja ar nepažino Išganytojo?

Mano įsitikinimu pirmiausia mes turime savyje sustabdyti galios ir puikybės siautėjimą, gundymą pasaulį dalyti į „mus/juos“, „teisuolius/nusidėjėlius“. Kalno pamokslo palaiminimai yra radikali krikščioniška programa, kuri niekada negali tapti jokia ideologija.

Antra, turime prisiminti ir atgaivinti Kristaus strategiją – būti kartu su tais, kurie pasiklydo, yra persekiojami, sutrikę. Jėzus buvo ir būna su kiekvienu,

kuriam reikia pagalbos – pabrėžiu, būna, o ne auklėja ir per prievartą bando „perdaryti“. Apaštalas Paulius labai aiškiai rašė, kad krikščionimis mus daro ne teisingos teorijos skelbimas, net ne pasaulį žavintys darbai, bet tikras meilės kvapas.

Trečia, mes aimanuoju, kad ne daug žmonių ateina į pamaldas, kad tik nedidelis nuošimtis praktikuoja Bažnyčios mokymą, tačiau, ar ne laikas Bažnyčiai eiti į žmonių tirstumą, o ne vien jaustis „Dangaus Karalystės muitinė“. Jei teisingai suprantu, būtent apie tai kalba popiežius Pranciškus, kai prilygina Bažnyčią karo lauko ligoninei.

Noriu pabrėžti, kad tai nėra tekstas – „žinau geriau už kitus“, bet veikiau pasidalijimas tuo, apie ką daug metų galvoju, ką nešiojuosi širdyje, nors ir puikiai suprantu, kad tokia mano pozicija sukels daug kritikos ir nesupratimo. Tačiau būti krikščionimi – tai būti sąžiningu su savimi ir kitais, net jei tai nepatogu.

(Jaučiu didžiulę pagarbą ir pasigėrėjimą visiems krikščionims, kurie labai nukentėjo, jog nesutiko išsižadėti krikščionybės, tačiau nematau nieko herojiško, kai „krikščionys profesionalai“ radikaliai kritikuoja (niekuo nerizikuodami) „nupuolusį“ pasaulį ir jaučiasi didvyriai, girdėdami „saviškių“, tokių pat „teisuolių“, aplodismentus.)

Įvykiai, komentarai

Keisti sutapimai

Laikas yra atminties priešas – kartais atrodo, kad visai nedaug metų tepraėjo, o jau užsimiršo neseniai daug triukšmo sukėlę įvykiai. Pavyzdžiui, ar kas prisimenate vadinamuosius Garliavos įvykius? Turbūt daugelio atmintyje išliko tik frazė „ko nori mergaitė?“ – o juk tepraėjo 11 metų nuo istorijos pradžios, kai 2009 m. rugpjūtį pasirodė Drąsiaus Kedžio kreipimasis, neva, pedofilų klanas tvirkina jo dukrytę, o tame niekingame veiksmo dalyvauja ir mergaitės... mama.

Paskui įvykiai vijo vienas kitą – spalio 5 d. Kaune nužudomas teisėjas ir D. Kedžio žmonos sesuo, įtariamasis pats D. Kedys, tačiau jis dingsta kaip į vandenį, kol po kelių mėnesių, 2010 m. balandžio 17 d., Kauno marių pakrantėje, pakaunėje, randamas jo lavonas. Tepraėjus trims mėnesiams randamas negyvas ir vienas iš asmenų, kuriuos D. Kedys buvo įvardijęs kaip pedofilų klanu narius. O kur mergaitė, paklauskite? Pas D. Kedžio seserį teisėją Neringą Venckienę Garliavoje, kuri pasiryžo neatiduoti brolio dukters... mamai!

Palaikyti teisėją prie jos namų rinkosi ir budėjo ištisos minios. Galų gale policija turėjo panaudoti jėgą, kad grąžintų vaiką motinai. Toliau įvykiai klojosi šitaip: įsikuria „Drąsiaus kelio“ „partija“, N. Venckienė 2012 m. Seimo rinkimuose patenka į Seimą. Kadangi teisėtvarkos tarnybos, benarpaliojančios visą šitą painią istoriją su keliomis žmogžudystėmis ir mirtimis, priėjo išvados, kad ir N. Venckienė nėra teisi, ima reikalauti Seimo nario neliečiamybės panaikinimo, 2013 m. gegužę N. Venckienė dingsta iš Lietuvos, 2014 m. panaikinamas jos mandatas, 2018 m. N. Venckienė suimama Čikagoje ir galiausiai perduodama Lietuvai.

Galbūt kils klausimas, kodėl prisiminiau šią istoriją, kai visos kalbos ir mintys sukasi tik apie pandemiją? Ne, ne todėl, kad laisvėje esanti N. Venckienė jau atvirai platina Kremliaus melagystes ir propagandą, tuo parodydama, kas visgi stovėjo už „Garliavos įvykių“. Ogi todėl, kad neįvertinus besirutuliojančios istorijos, kaip platesnio reiškinio nei paprastas kriminalas, visuomenėje pasklido sveikam protui prieštaraujančios sąmokslų teorijos apie valdžioje ir teisėtvarkoje įsitaisiusį pedofilų klaną. Be abejo, tokių gandų tikslas – sukelti kuo didesnę nepasitikėjimą valstybės valdžia ir įstatymais.

Apmaudu, bet šiais gandais patikėjo netgi solidūs, garbingi Lietuvos žmonės, pavyzdžiui, Nijolė Sadūnaitė... Ir dar vienas labai svarbus pastebėjimas:

visa kulminacija vyko tuo metu, kai po 2008 m. rinkimų valdančiąją koaliciją suformavo ir daugumą Seime sudarė Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų, Tautos prisikėlimo partijos, Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio ir Liberalų ir centro sąjungos frakcijos. Po 2012 m. rinkimų situacija tam tikra prasme nusistovėjo, aprimo...

Ir štai 2020 metų Seimo rinkimai, valdančiąją daugumą tampa TS-LKD, Lietuvos liberalų sąjūdis ir Laisvės partija. Dar nepradėjus naujamajai valdančiajai daugumai dirbti, jau pasirodė gandai apie neva suteikiamus neribotus įgaliojimus Karo policijai, o jie sugalvoti tam, kad bus įvesta karinė padėtis! Suprask, „konservatoriai įveda karinę diktatūrą“...

Nenuostabu, kad socialiniuose tinkluose pasipila dezinformacija, o ją patiki net vienas kunigas – buvęs kariuomenės kapelionas, kurio kreipimasi į aukščiausius šalies vadovus socialiniame tinkle „Facebook“ publikuoja ne kaskita, o... Kremliaus propagandininkai! Dėl ko kilo šita melo banga?

2020 m. lapkričio 10 dienos Karo policijos įstatymo redakcijoje griežtai reglamentuoti ir atvejai, išeinantys už karinių dalykų ribų. Tokius galima rasti jau 12 straipsnyje, nustatančiame Karo policijos pareigūno įgaliojimus: „Įgyvendindamas Karo policijos uždavinius, Karo policijos pareigūnas turi teisę duoti sau nepavaldiems asmenims nurodymus ar pateikti reikalavimus, o jeigu asmenys jų nevykdo ar priešinaisi, šio įstatymo nustatyta tvarka panaudoti prievartą. Teisėti ir pagrįsti Karo policijos pareigūno reikalavimai ar nurodymai yra privalomi visiems fiziniams ir juridiniams asmenims, organizacijoms, neturinčioms juridinio asmens statuso, šių organizacijų ir juridinių asmenų padaliniais ir turi būti vykdomi nedelsiant.“

Dar daugiau dezinformacijos skleidėjai manipuliuoja 13 straipsnio, reglamentuojančio Karo policijos pareigūno teises, 5 punktu: „Vykdydamas pa-

reigas (karo policijos pareigūnas turi teisę, red. past.), bet kuriuo paros metu įeiti į visas karinėje teritorijoje esančias patalpas, o persekiodamas nusikalstamos veikos padarymu įtariamus asmenis, taip pat asmenis, kurie slepiasi nuo teisės saugos institucijų, ar siekdamas užkirsti kelią nusikalstamai veikai, be patalpos savininko ar gyventojo sutikimo, be teismo sprendimo bet kuriuo paros metu įeiti į fiziniams ar juridiniams asmenims priklausančias gyvenamąsias ar negyvenamąsias patalpas, teritorijas, sustabdyti transporto priemones ar patekti į jas. Atsisakius paklusti, Karo policijos pareigūnai turi teisę jėga atidaryti patalpas ir transporto priemones. Apie tokius veiksmus per 24 valandas pranešama prokurorui;“

Situaciją dėl šios dezinformacinės atakos prieš Lietuvos karo policiją socialiniame tinkle „Facebook“ pakoomentavo Seimo nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas Laurynas Kasčiūnas: „Internete masiškai plinta dezinformacija apie naujos redakcijos Karo policijos įstatymo nuostatą, neva leisiančią karo policijos pareigūnams be teismo sprendimo patekti į gyventojų gyvenamąsias ir kitokias paskirties patalpas ir kt. Tokia pataisų interpretacija yra klaidinga štai todėl – vadovaujantis Lietuvos Respublikos karo policijos įstatymu (toliau – KPI), karo policija yra įgaliota atlikti nusikalstamų veikų bei kitų teisės pažeidimų prevenciją, jų atskleidimą ir tyrimą, tvarkos ir drausmės karinėse teritorijose ir kariuomenėje palaikymą, karinio transporto eismo saugumą priežiūrą.“

Pagal KPI, karinėse teritorijose ir kariniame transporte karo policijai suteikti įgaliojimai visų asmenų atžvilgiu, o kitose teritorijose – karių atžvilgiu, taip pat asmenų, darančių nusikalstamas veikas ar kitus teisės pažeidimus prieš karius, krašto apsaugos institucijas ir jų valdomą ar naudojamą turtą, atžvilgiu. Kitaip tariant, KPI nuostata apie neva skandalingus karo policijos įgaliojimus be teismo sprendimo patek-

ti į patalpas ir kitur turi įstatymuose numatytus, labai aiškius jos galiojimo subjektus ir atvejus. Tokios nuostatos nebuvimas praktiškai reikštų, jog situacijoje, kuomet įtariama arba vykdoma nusikalstama veika, karo policija negalėtų imtis jokių prevencinių ar kitų būtinųjų veiksmų ir būtų kviečiama kita tarnyba, turinti įgaliojimus imtis miniųjų veiksmų (pvz., policija).

Verta priminti, kad be policijos ir Karo policijos, įstatymai panašius įgaliojimus bei teises suteikia ir kitoms savo veiklą vykdančioms teisės saugos institucijoms, pavyzdžiui, Valstybės sienos apsaugos tarnybai (26 straipsnis. Valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnų teisės ir pareigos 1. Valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnai, įgyvendindami Valstybės sienos apsaugos tarnybos funkcijas, turi teisę:

4) persekioti asmenis, įtariamus padariusius nusikaltimus ar baudžiamuosius nusižengimus arba nuteistus už nusikaltimus ir besislepiančius nuo teisės saugos institucijų, o siekiant užkirsti kelią daromiems nusikaltimams, persekiojant ir sulaikant teisės pažeidėjus bei atremiant ginkluotą įsiveržimą į šalies teritoriją, bet kuriuo paros metu įeiti į fiziniams ir juridiniams asmenims, juridinių asmenų filialams, atstovybėms bei juridinio asmens statuso neturintiems asmenims priklausančias gyvenamąsias ir negyvenamąsias patalpas, teritorijas, panaudoti jiems priklausančias ryšių priemones ir transportą, sustabdyti transporto priemones ir patekti į jas.“

Tikėkimės, supratote, kad visų šitų įstatymų prasmė yra teisės ir pareigos suteikimas specialiosioms tarnyboms užkardyti nusikalstamai veikai ir sulaukyti nusikaltimą vykdančius asmenis nepaisant, kas jie bebūtų. Juk nenorėtumėte, kad, tarkim, vykstant banditų atpuoliui prieš jūsų šeimą, pro šalį važiuojantys Karo policijos pareigūnai numotų ranka, nes tai, girdi, ne jų kompetencija, kvieskitės policiją? O juk to ir siekia šios dezinformacijos skleidėjai!

Na ir pabaigai – niuansas: naujasis Seimas prisiekė 2020 m. lapkričio 13 d., vadinasi, Karo policijos įstatymo redakciją paruošė 2016-2020 m. Seimas. Bet dezinformacijos srautas nukreipiamas į naująjį Seimą!

Jei tyčiotis, tai iki galo

„Ministrė Pirmininkė Ingrida Šimonytė gruodžio 9 d. kreipėsi į laikinai pareigas einantį Ministrą Pirmininką Saulių Skvernelį, prašydama jo vykdyti duotą priesaiką tarnauti Lietuvos žmonių gerovei ir kuo skubiau Vyrųsybės posėdyje priimti būtinus ir sveikatos apsaugos srities autoritetų siūlomus papildomus griežtinančius karantino sąlygas sprendimus.“

Ministrė Pirmininkė kreipėsi pažymėjo, jog paskelbti toliau augantis rekordiniai užsikrėtusiųjų koronavirusu žmonių skaičiai ir pranešimai apie kasdien mirstančius keliasdešimt mūsų bendrapiliečių rodo, kad ligšioliniai sprendimai nepadėjo stabilizuoti situ-

acijos ir pasiekti jos gerėjimo,“ – rašoma tsajunga.lt tinklalapyje.

Turbūt neverta priminti, kad prieš tai, sekmadienį, Prezidentūroje vykusį pasitarimą dėl pandemijos, kuriame nesiteikė dalyvauti nei laikinasis premjeras, nei laikinasis sveikatos apsaugos ministras A. Veryga, S. Skvernelis pavadino „pakazūcha“, parodydamas savo požiūrį į Lietuvos žmones ir į savo pareigą; tad nenuostabu, kad visa šalis, supratusi, jog iš šitų „laikinių“ neverta tikėtis pagalbos, laukė kaip išganyto naujosios vyriausybės, vadovaujamos premjerės I. Šimonytės, darbo pradžios.

Vos gavusi įgaliojimus, I. Šimony-

tės vyriausybė posėdžiavo ir savaitgalį, tad jau sužinojome, kokie sugriežtinti apribojimai įsigaliojo naktį iš antradienio į trečiadienį. Žinoma, kilo ir pasipiktinimo – ne visiems užtenka sveiko proto suprasti, kokiais katastrofiškais mastais išplito pandemija ir kad kito kelio, kaip tik riboti žmonių judėjimą ir kontaktus, nėra. Na, supranta, ne visi suvokia, kad komforto atsisakymas yra geriau nei reanimacinė palata (į kurią patekti irgi gali būti laimės dalykas), bet dar labiau pribloškė valdžią praradusių „valstiečių-žaliųjų“ lyderių elgsena.

Kadangi šių eilučių autoriui trūks ta žodžių įvertinti tokį buvusios valdan-

čiosios daugumos lyderių cinizmą, geriau už Andrių Kubilių nepasakytum: „Žiūriu ir stebiuosi: Širinskienė, Karbauskis, Skvernelis, Veryga nesustodami aiškina, kokius blogus sprendimus kovoje su pandemija priima Ingridos Šimonytės Vyrųsybė. Pasirodo, su pandemija geriausiai kovojo buvusioji Vyrųsybė! Rezultatus matome.“

Iš pradžių, besiklausant tokios aistringos kritikos, galvoje pradeda sukintis mintis apie politikų padorumą ir jo aki-vaizdų trūkumą. Vėliau jau tik gūžčioji pečiais.

Kaip sako garsi frazė - praleido progą patylėti.“

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Lybiškių krašto tremtiniai

(atkelta iš 1 psl.)

Paskutinė stotelė buvo Pervachenskas, Krasnojarsko sritis. Išlaipino iš ešelono į ten laukusius sunkvežimius. Vežė apie 50 km mišku. Kelio jokio nebuvo, mašinos strigdavo pelkėse, kratė per duobes. Visi bijojome, kad mašina neapsiverstų ir mūsų neužmuštų. Apgyvendino kolūkyje „Starobagatyj“. Trobelė buvo miniatiūrinė, tačiau su keturiais langais, kuriuose nebuvo nei rėmų, nei stiklų.

Buvo šalta ir pasnigė. Langus užsikamšėme drabužiais, iki kol pasidarėme langus. Miegojome ant ryšulių, kuriuos buvome atsivežę. Vėliau kolūkis davė kelias lentas, kad pasidarytume gultus. Šeši vaikai ant vieno gultų. Trys iš vieno galo, kiti trys – iš kito, kad būtų šilčiau. Per naktį kibire užsaldavo vanduo. Žiemą būdavo net 35 laipsniai šalčio. Malkų rinkdavomės taigoje, o kolūkis duodavo arklį joms parsivežti.

Iš karto buvome išskirstyti į brigadas. Mūsų vadinosi „Borsuk“. Vyruiteko prižiūrėti telyčių bandą, tai yra dirbti piemeniu. Aš dirbau sandėlyje, kur žiemą džiovindavome grūdus. Vasarą pievose grėbėme šieną, dirbome miško ruošimo darbuose. Vyras gyvulius prižiūrėjo kaip savus. Per dvejus metus nekrito nė vienas veršis. Už gerą darbą brigadininkas paskyrė premiją – vieną telyčią. Vėliau iš jos užsiauginom karvę, kad vaikams būtų pieno. Už darbą kolūkyje mokėdavo grūdais. Už darbadienį – 1 kg grūdų.

Gyvenome labai sunkiai, tačiau ne numirėme iš bado. Vaikai, nors ir buvo maži, rimtai nesusirgo. Vasarą jie rinkdavo miške laukinius žirnius, žemuoges, avietes, česnakų lapus. Kai trūkdavo maisto, mainydavome pasvietinius rusus geresnius drabužius, bulves ar miltus. Vietinių rusų gal buvo tik 10 šeimų. Kartu su mumis dar buvo Gudavičiai iš Viduklės, Treinauskiai iš Girkalnio.

Pradžios mokykla buvo tik už 5 km. O šitam kolūkyje nebuvo nieko: nei pašto, nei parduotuvės, nei mokyklos. Pro šalį tekėjo upė Čiulym. Joje buvo daug žuvies: lašišų, vėgelių ir kt. Gaudydavom su vaikais savais padarytais tinkliukais. Miškuose buvo daug meškų, vilkų, gyvačių. Išmokome prisitaisyti prie čionykštės gamtos. Vyras buvo susirgęs plaučių uždegimu, tačiau vietiniai rusai išgydė.

Grįžome į Lietuvą 1956 m. birželio 22 d. Kolūkiui „Tarybinis artojas“ vadovavo J. Striaukas. Jis leido apsigyventi gimtojoje sodyboje, kurioje gyveno įskundėjai. Jiems nebuvo kur trauktis, todėl dar dvejus metus gyveno kitame trobos gale. Sąžinė jiems nedavė ramybės, nes vėliau brolio žmona rusė gyvenimą baigė savižudybe. Kaimynai buvo geri. Kas, ką buvo išnešę, atgal sugrąžino. Vėl buvome priimti į kolūkį,

kuris vadinosi „Ažuolas“. Vyras ganė kolūkio gyvulius, o aš melžiau karves. Lietuvoje įsikurti daugiau jau niekas netrukde.

Petras Simonavičius mirė 1988 m., Bronė Simonavičienė mirė 2006 m., sulaukusi garbingo 91 m. amžiaus. Palaidoti Adakavo kaimo kapinėse.

Šiuo metu gimtinėje gyvena sūnus Petras su žmona Zita. Jie puoselėja tėvų žemę, prižiūri didelį bityną. Kiekvienais metais dalyvauja Gedulo ir vilties dienos atminimo valandoje. Varlaukio geležinkelio stotyje pasakoja jaunimui savo išgyventus metus tremtyje.

Bronislavos Kairytės-Rusteikos iš Skliausčių k. istorija

Mano šeima gyveno Skliausčių k., Eržvilko sen. (tuo metu valsčiuje), Jurbarko rajone. Gimiau 1934 m.

Buvo 1949 m. kovo 25 d., kuomet prieš piet atėjo sribai. Skyrė 20 minučių pasiruošimui išvykti iš namų bei leido pasiimti tiek daiktų, kiek pajėgiame panešti. Mano mamai tuo metu buvo 44 m., man – 14 m. Tėvo namuose tuo metu nebuvo, viešėjo pas gimines, todėl ir neišvežė.

Žinojome, jog paskundė kaimynas J. Jonikas. Jis žinojo, kad buvome pardavę kiaulę ir turėjome pinigų. Prašė paskolinti, bet mama nedavė. Tuomet

Simonavičių šeima prie gimtosios sodybos

pagrasino, kad mums greitai nieko nereikės. Po kelių dienų atvyko sribai. Jie konfiskavo mūsų turtą: dvi karves, telyčią, penkias žąsis, 10 kalakutų, dvi avis su penkiais ėriukais, tris kiaules, devynias vištas ir kumelę. Taip pat ir visus padargus, grūdus, bulves rūsyje, namą, tvartą, daržinę ir viską, kas juose buvo.

Išvežė iš Varlaukio geležinkelio stoties. Iki ten mus su mama atvežė arkliais kinkytu vežimu. Kinkinių sribai pasiėmė ir kaimyno Cibulsko.

Stotyje ant bėgių jau laukė trys vagonai. Į vieną iš jų nuvarė ir mus, kuriame jau buvo 41 žmogus. Vėliau atvažiavo ešelonas iš Tauragės, kur mūsų vagonus prijungė prie sąstato. Dar kelis vagonus prijungė ir Viduklės geležinkelio stotyje. Vagone mums trūko oro, maisto ir vandens. Važiavome 17 parų, be sustojimo. Tik Rusijos gi-

Sveikiname

*Te niekad neapleis energija sparnuota,
ir akys šilumą jaunatvišką teskleis.
Širdis tikėjimo žiedais apvainikuota,
te niekad pavargti Jums neleis.*

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga sveikiname choro „Ilgesys“ vadovę **Bronę PAULAVIČIENĘ** ir linkime puikios sveikatos, geros nuotaikos, gražių ir kūrybingų metų.

**LPKTS valdyba ir taryba,
LPKTS Kauno filialas,
„Tremtinio“ redakcija**

Sveikiname LPKTS Jurbarko filialo narius, buvusius tremtinius garbingų jubiliejų proga:

**Zitą ŽEMAITIENĘ – 80-ojo,
Gintautą SELIOKĄ – 70-ojo,
Nijolę RAŠCIAUSKIENĘ – 65-ojo.**

Nejučiomis prabėga metai, ir viskas lieka praeity...

*Bet gyvenimas lyg viesulo verpetai,
palieka pėdsakus giliai širdy...*

Telydi Švč. Mergelės Marijos globa ir Aukščiausiojo palaima.

LPKTS Jurbarko filialas

Nuoširdžiai sveikiname garbingo jubiliejaus proga:

**Laimutę VALAINYTĘ – 80-ojo,
Aldoną BUTĖNAITĘ-SUNGAILIENĘ – 60-ojo,**
linkėdami, kad į jūsų namus įžengs šv. Kalėdų Angelas, atneštas stiprios sveikatos, laimės, sėkmės, vilties, ramybės ir Švč. Mergelės Marijos globą.

LPKTS Rokiškio filialas

lumoje traukinys sustodavo kartą per parą. Mūsų vagonė nemirė niekas, o iš kitų vagonų numirusį žmogų tiesiog užkasdavo prie geležinkelio sankasos eilinio sustojimo metu.

Pirmoji stotelė buvo Taišeto miesto (Irkutsko sr.) Sujetichos kultūros parkas. Iš ten dviem „palutarkomis“ keliavome į kolūkį, kurio pavadinimo dar nežinojome. Kėlėmės plaustu per Birusos upę (Rusijos upės Angara intakas). Atvežė į Irkutsko sr., Taišeto r., kolūkį „Krasnij Oktiabrj“. Kelias šeimas apgyvendino viename barake. Aš susirgau „drugiu“ (geltonąja karštine), aptekome utelėmis. Be to, vietiniai rusai mus vadino „bandity“. Iš pradžių kolūkyje dirbome lauko darbus, vėliau miškų ūkyje genėjome medžius, degindavome šakas. Per metus vieną kartą leisdavo nuvykti į Taišeto miestą apsipirkti, kuris buvo už 45 kilometrų.

1954 m. susipažinau su politiniu kaliniu Povilu Rusteika ir sukūrėme šeimą. Tais pačiais metais mane, vyrą ir mamą perkėlė į Irkutsko sr., Taišeto r., Safronovko kaimą. Iki Taišeto miesto jau buvo tik aštuoni kilometrai. Apgyvendino viename barake su 18 šeimų. Kartu su mumis gyveno Marinai, Sugintai, Klapatauskienė, Jakobonienė, Jokubauskas, Juodinskai. Kitų jau nebepamenu. Pradėjau dirbti karvių fermoje melžėja. Pasiimti pieno nebuvo įmanoma, nes dirbančios rusės stebėjo kiekvieną žingsnį. Už darbadienius kartą per savaitę gaudavome kiaulinių miltų. Iš jų su mama kepdavome „lepioškas“ (duonos bandeles). Čia žiemos būdavo labai šaltos. Kartais temperatūra siekdavo net iki 60 laipsnių šalčio.

1958 m. mūsų šeimai leido grįžti į

Lietuvą, bet turėjome pasirašyti sutartį, kad dar dirbsime trejus metus. Grįžome 1962 m. balandžio 5 d. Niekas mūsų nenorėjo registruoti, o ir neturėjome kur gyventi. Padėjo tuometinis Kartupių kaimo tarybinio ūkio pirmininkas Popovas. Mūsų senoji sodyba buvo nugriauta. Kartu su mumis grįžo vaikai, gimę tremtyje: duktė Danutė, gimusi 1954 m., sūnus Petras, gimęs 1956 m., sūnus Albinas, gimęs 1958 m.

1962 m. pradėjau dirbti Kartupių tarybiniam ūkyje karvių melžėja. Su vyru keliai išsiskyrė. Grįžus namo, susiradau tėvą, bet jis nenorėjo mūsų pažinti, nes bijojo saugumo. Dirbo ir gyveno kitur.

Po metų sužinojau, kad yra darbo vietų Lybiškių kaimo gumos ir plastmasės ceche. Atėjusiems dirbti suteikdavo butus, nes darbo sąlygos buvo kenksmingos ir trūko darbininkų. Įsidarbinau ir gavau butą, kuriame iki šiol ir gyvenu (Stoties g., Lybiškių k.). Gumos ir plastmasės ceche išdirbau 20 metų. 1984 m. išėjau į pensiją.

Mano mama Marijona Kairienė mirė 1968 m., būdama 63 m. Palaidota Varlaukio kaimo kapinėse.

Tremtis, nežmoniškos gyvenimo sąlygos, palaužė Bronislavos sveikatą, tačiau ji stengiasi nepasiduoti likimo išbandymams. Ji sako, kad gyvenimas priima žūtbutinę kovą dėl išlikimo. Jos baigtis priklauso nuo paties žmogaus, o kartais ir nuo sėkmės. Šiuo metu Bronislava yra garbingo, 86 metų, amžiaus. Turi nedidelį sodelį, kurį puoselėja ir juo rūpinasi, o jos gėlynai puošia kaimelį gražiausiais žiedais.

(Bus daugiau)

Parėngė Laimutė KETERIENĖ

Merkinės puolimas

Ernestas KUCKAILIS

Tęsinsys. Pradžia Nr. 46 (1404)

Ant Merkio krantų

Pasiruošimo metu visiškai ramu nebuvo. Vieną tokių įvykių aprašo Vanagas: „Studentą ir strazdą išsiunčiau surinkti mano žiniai priklausančius Merkio rinktinės vyrus į numatytą vietą. Vadavietėje likau aš, Gegutis ir Trečiokas iš Kasčiūnų kaimo. Bunkerio anga buvo neuždaryta, prie jos numesta iš vytelių pinta vežimo galo užtvara. Tvarkėme ir valėme prancūzišką kulkosvaidį, kurį planavome imti vykdamis į kautynes. Kaip tik tuo metu kaimą užplūdo rusai.

Ūkyje, kuriame mes buvome įsikūrę, aštuoni rusai jau darė kratą. Tačiau mes nieko nenujautėme, garsiai šnekučiavomės, o Trečiokas nuleidinėjo kulkosvaidžio spyną tikrindamas, kaip veikia. Keturi rusai atėjo į pastatą, kuriame kaip tik ir buvo lindimo į mūsų bunkerį anga. Du užlipo iš paštūres pusės ant tvarto, kiti du liko prie durų. Seimininkas stengėsi su rusais kalbėtis kuo garsiau, kad ir mes išgirstume. Bet mes nieko negirdėjome, nes pati anga buvo beveik aštuonių metrų ilgio. Tik dėl to paties ir rusai neišgirdo mūsų bruzdesio. Tačiau ir šandien man neaišku, kaip rusai, nulipdami nuo tvarto, nepamatė atdaros angos, taip aiškiai apšviestos iš lauko pusės.“

Tą patį incidentą savo knygoje mini ir Juozas Jakavonis-Tigras: „Bunkerio anga buvo atvira. Netikėtai kieme pasirodė aštuoni enkavedistai ir ėmė daryti kratą. Vienas užlipo ant tvarto, kiti stovėjo prie mano tėvelio, kuris garsiai rėkė, kad čia nieko nėra. Rėkė, kad išgirstų bunkeryje buvę partizanai, bet vėliau paaiškėjo, jog jie, užsiėmę kulkosvaidžio tvarkymu, riksmų negirdėjo, garsiai tarpusavy šnekėjosi. Enkavedistas nuo tvarto nulipo žemyn, bet nepastebėjo atviros bunkerio angos ir nuėjo sau. Tarsi Dievo valia jam tuo metu būtų buvusios užrištos akys.“

Žvalgyba ir pasiruošimas

Nuo pat pradžių vadovauti operacijai pradėjo A. Ramanauskas-Vanagas. Koordinavimas su kitais būriais vyko per ryšininkus. Tai užtruko, nes ryšininkams reikėjo sukurti ne vieną dešimtį kilometrų. Kadangi apie puolimą žinojo daug asmenų, operacijos saugumui grėsė didelis pavojus, nes nutekėjus informacijai, priešas galėjo sutelkti pajėgas, išsidėstyti gynybai ir pasiruošti.

Štai Vanagas mini vieno iš vadų – Butageidžio – neapdairumą. Jis savo vyrams paskelbė apie operaciją dar iki atvykimo į susitelkimo vietą. Negana to, žinia buvo paskleista ir tarp patikimais laikomų civilių, tad netruko nukeliauti ir iki priešo. Laimei, pasak Vanago, priešas jei ir patikėjo gandai, tai nemane, kad puolimas įvyks taip greitai. Tuo metu gandų apie būsimus užpuolimus būdavo daug, bet jie retai pasitvirtindavo. Užnusižengimą Butageidis vėliau buvo pašalintas iš pareigų.

Į kai kuriuos koordinavimo susitikimus keliavo pats Vanagas. Tikriausiai pirmoji kelionė surengta į kitą Nemuno krantą ties Uciekos (Utiekos) dvaru. Nemunas kaip tik užšalo, ir Vana-

gassu Gegučiu ant lentų per jį perčiuožė. Metodą, regis, pasiūlė vietinis ūkininkas. Į susitikimą turėjo atvykti Siaubas, bet pats nepasirodė. Jį pavadavo įgalioti partizanai: Virtuozas, Vytyrys ir Savukas. Šio susitikimo metu suderintas veiksmų planas. Gruodžio 14-osios naktį (greičiausiai tai paryčiai) Siaubo būrys turėjo užpulti dviejų žinomų aršių komunistų sodybas už 2,5 km nuo Merkinės ir juos sunaikinti, tada užimti pasalos pozicijas arčiau miestelio, prie plento. Merkinės įgula neabejotinai turėjo sureaguoti į užpuo-

Atkurtas vadavietės bunkeris Jakavonių sodyboje

limą ir išvykti į įvykio vietą. Pasalos šūviai bus signalas Vanago grupei pulti.

Susitikimas neužtruko, nes paryčiais prasidėjo atlydis. Ledai Nemune galėjo bet kuriuo metu pajudėti, atkirsdami galimybę grįžti. Vanagas patraukė į susitikimą su Marcinkonių bataliono atstovais. Su jais suderino klausimus dėl partizanų dalyvavimo puolime. Įdomi detalė – Marcinkonių vyrai pažadėjo atsinešti minosvaidį ir šiek tiek minosvaidžio minų. Retas atvejis, kai partizanai turi sunkesnės ginkluotės. Nors apie tai, kad per mūsų buvo naudojamas minosvaidis, niekur nėra žodžio. Matyt, pažadas ir liko pažadu.

Kita jų dalinio grupė gavo uždavinį surengti pasalą prie plento ir sukliudyti priešo pastiprinimui atvyti iš Alytaus. Bataliono vadas Balūtis (Balčiūnas) gruodžio 15-osios ryte turėjo nukirsti telefono ryšį tarp Merkinės ir Druskininkų ir stengtis sutrukdyti galimam priešo pastiprinimo judėjimui.

Svarbus žvalgybinis darbas atliktas, padedant gimnazistui, slapyvardžiu Žvalgas. Jo dėka A. Ramanauskas-Vanagas gavo detalų miestelio planą su pastatais, gatvėmis, priešo pajėgų pozicijomis. Pagal tokį planą galima itin detalčiai suplanuoti kiekvieno objekto užėmimą paskirsčius užduotis atskiriems padaliniais ir grupėms. Plane, tikriausiai pagal Vanago nustatytus reikalavimus žvalgybai, surinkti duomenys apie komunistų ir strībų gyvenamuosius namus. Viskas surašyta ir sužymėta neįtikėtina kruopščiai.

Į susitelkimo vietą vyrai pradėjo rinktis gruodžio 13-osios vakarą. Vietą nėra tiksliai įvardijama, bet kadangi pulti planuota nuo Lankininkų pusės, tikėtina, kad ji buvo tarp Merkinės ir Lankininkų. Vanagas mini, kad apsistota pas du ūkininkus. Iki kitos dienos ryto

susirinko apie 70 partizanų, Marcinkonių bataliono kovotojai nepasirodė.

Gruodžio 14-ąją vyrai tvarkėsi, džiovinosi batus, ilsėjosi po žygio. Paskutinieji planavimo štrichai: Vanagas perskirstė vadovaujančius partizanus savo nuožiūra, nes ne visi, jo manymu, tinkami vadovauti mūšiu. Nusistovėjo organizacinė reido struktūra: dvi atkirtimo grupės nuo Druskininkų ir Alytaus, iš dviejų grupelių sudaryta atakos grupė, vadovaujama Vanago. A. Grušausko-Siaubo apytikriai šimto partizanų grupė turėjo atlikti jau minėtą už-

su vyrais planavau pastoti priešui kelia nuo Merkinės miestelio pusės.“

Ekspromtu vykdoma „baudžiamoji akcija“ ne itin nusisekė, nors stribus sutikti pavyko. Kovinis kontaktas įvyko Vanagai ant kelio pamačius du stribus. Iššokęs ant kelio, jis pats juos ilgą papliūpa iš pistoleto-kulkosvaidžio ir patiesė. Tačiau nepastebėjo didesnės grupės strībų už nugaros. Tik Gailiaus laiku įspėta, krito ant žemės ir kulkos pralėkė virš galvos. Stribai, stipriai apšaudyti, atsitraukė palikdami nukautuosius.

Štai kaip susidūrimo rezultata vertino pats Vanagas: „Laimikis buvome. Nukauti tik tie du priešai. Vienas iš jų – istrebitelių viršininkas. Paėmėme nukautųjų ginklus ir kulkosvaidį, kurį stribai paliko. Mums pasidavė pastotės vežikas. Jis prašėsi, kad jam peršautume drabužius, nes tik tuo būdu manė galėsiąs pasiaiškinti „valdžiai“. Prašymas buvo patenkintas – žmogelis nupūškė miestelin su automato serijos nuplėštais kailinių skvernais. Paimtą valdišką pastotę uždegėme, o arklius pasiėmėme.“

Nedaug trūko, kad būtų žuvęs pats operacijos sumanytojas ir vadas.

Čia pat, vos už keliasdešimt metrų, buvo Kazimieraičio bunkeris, jo laikinoji vadavietė. Aptikę strībų judėjimą, bunkerio gyventojai pasitraukė atokiau ir stebėjo vietovę. Susidurti su stribais parankiau atvirame lauke. Po kontakto partizanai susitiko ir pasikeitė informacija.

Po šio incidento Vanagas nusprendė tuojau pat keisti susitelkimo vietą. Naujam rajone pamatė du stribus į šiaurę nuo Merkinės. Greičiausiai apsisostę kažkur tarp Subartonių ir Merkinės, pas du neįvardytus ūkininkus.

Puolimas

Kaip darytų bet kuris apdairus vadas, Vanagas anksti ryte išsiuntė žvalgybą, kaip jis rašo – žmogų į Merkinę patikslinti informacijos apie situaciją. Apie 9 val. ryte visi, kas dar ilsisi, keliama ir nurodyta ruoštis. Netrukus gauta ir atnaujinta žvalgybinė informacija.

Pacituosiu ištrauką iš „A“ apygardos Merkio rinktinės štabo metraščio: „Gauname pranešimus iš Merkinės: 1. Tą vakarą istrebiteliai ir rusai nuskubėjo įvykio vieton. 2. Apie jo sugrįžimą nieko nežinoma. 3. Mieste ramu ir rusų bei istrebitelių taip jau nesimato. Antroje pusėje Nemuno – tyla. Vanagas nuvyksta pas kitą kaimyną ir išpėja greit tvarkytis, nes tuo metu jau būta 11 val. Vanagas vėl sugrįžta prie pirmųjų žmonių.“

Papildomai Vanagas gavo dar tokią informaciją, kad prinešta daug eglėšakių žuvusio strībų viršininko laidotuvėms.

Čia šiek tiek nesutampa Vanago knygoje ir Merkio rinktinės metraštyje minimas mūšio pradžios laikas. Pasak Vanago, vyrai dar nespėjo papusryčiauti (galimai apie 10 val. ryto), kai išgirdo šūvius užnemunė. Metraštyje gi rašoma, kad Vanagas apie 11 val. ryto dar tik ragino partizanus ruoštis kautynėms.

Pasirūpinta ir savų atpažinimu mūšio sumaištyje – partizanai ant rankovių buvo užsirišę plačius baltus raiščius.

(Bus daugiau)

Kaltas be kaltės

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Dailininkas, grafikas, monumentalistas Vytautas Banys (1920–1989) gimė lygiai prieš šimtą metų, gruodžio 24-ąją, Panevėžyje. Baigęs gimnaziją svajojo tapti dailininku, septynerius metus studijavo Vilniaus dailės institute (jo vadovas – Justinas Vienožinskis, žinomas dailininkas tapytojas, dailėtyrininkas). Vėliau persikėlė į Kauno taikomosios ir dekoratyvinės dailės institutą ir 1947 m. jį baigė, tapdamas tapytoju. Studijų pabaigoje didelę įtaką jam turėjo darbo vadovas, žymiausias Lietuvos vitražo meistras prof. Stasys Ušinskas (1905–1974).

Susidomėjo sovietinis saugumas

V. Banys siekė tapti knygų dailininku, iki 1950 m. buvo Kauno taikomosios ir dekoratyvinės dailės institute dėstytoju, paraleliai dirbo Valstybinėje enciklopedijų, žodynų ir mokslo literatūros bei Valstybinės politinės ir mokslinės literatūros leidyklos dailininku. Nuo 1947 m. dalyvavo parodose.

Tai buvo sunkus laikas Lietuvos menininkams. Kaip žinome, 1940 m. Sovietų sąjungai okupavus Lietuvą, prasidėjo ne tik jos politinės ir ūkinės sanklodos griovimas, bet ir kultūros bei meno tradicijų naikinimas, žmonių bauginimas, priverstinis komunistinės ideologijos skleidimas visuomenėje. Į šį baisų malūną pateko ir V. Banys. Sovietiniams ideologams nepatiko, kad jo kūryboje daug tautinių motyvų, net simbolikos.

Tai buvo laikas, kai menininkams buvo persami įvairūs „armijos išvaduojuojos“, „tarybinių partizanų“ siužetai, tačiau V. Banys diplominiame darbe pasirinko istorinę Saulės mūšio temą. Šiame darbe dailininkas išskyrė galingas lietuvių karių figūras, dėl to buvo kritikuojamas. Juo greitai susidomėjo sovietinis saugumas.

1950 m. Vytautas Banys suimamas „už antitarybinio turinio, šmeižiančius tarybinę tikrovę kūriniais“. Greitai nuteisiamas 25 metus kalėti, taip pat ir 10 metų tremties ir išsiunčiamas į Vologdos kalėjimą. Siekdami ištrinti V. Banio atminimą, „politrukai“ apsilankė Vilniaus dailės instituto archyve ir sunaikino jo institute apgintą diplominį darbą. Nėra žmogaus, nėra jo darbų, tai nebus ir problemų...

Bausmę be kaltės menininkas atliko Vologdos bei Baškirijos kalnimo įstaigose. Sako, jį išgelbėjo tvirtas cha-

Dailininkas Vytautas Banys

rakteris, įgimtas inteligentiškumas, tauraus žmogaus prigimtis. Tai padėjo išlikti ne tik politinių kalinių lageriuose, bet ir tada, kai teko dalį įkalnimo laiko praleisti sužvėrėjusių kriminalistų aplinkoje. 1955 m., jau po Stalino mirties sumažinus bausmę, Vytautas Banys grįžo į Lietuvą.

Kaip žinome, Vologdos srities Šeksnos koncentracijos stovykla buvo įkurta hidroelektrinės statyboje dirbusiems kaliniams. 1955 m. čia buvo apie 1500 kalinių, iš jų apie šimtas lietuvių. Lagerių grupė Baškirijoje vadinosi „Bašpecneftestroj“, „Stroitelstvo Nr. 18“, „Tuimazinlag“, jie buvo taip pat Ufoje. Jose kalėjo ir nemažai Lietuvos politinių kalinių.

Įsitraukė į meno pasaulį

Lietuvoje V. Banys ilgai neturėjo darbo, nes atrodė, kad politinio kalinio etiketė užkirto visus kelius į meną. Vis tik atsirado drąsus žmogus, kuris nepaisė nemalonumų, – tai Kauno vidurinės

dailės mokyklos direktorius Algirdas Dūda, kuris 1956 m. Vytautui, dar nereabilituotam dailininkui, atvėrė šios mokyklos duris. Tik po dailininko mirties už neteisėtą įkalnimą artimuosius pasiekė reabilitacijos raštas bei kelios standartinio sovietinės valdžios atsiprašymo eilutės.

Tolimesnis V. Banio gyvenimas parodys, kad jis nepalūžo, įsijungė į meno pasaulį. Dar ilgai buvo sovietinio saugumo prižiūrimas, savo talentą sutelkė dviejose srityse, neskaitant pedagoginio darbo, vitražo ir knygų iliustravimo. Per 20 metų sukūrė vitražus trylikai visuomeninių pastatų Kaune, Mažeikiuose, Rokiškyje, Kėdainiuose, Panevėžyje, Baisogaloje, Visagine, Tartu.

Daugelis kauniečių žino, kad 1981–1982 m. jis sukūrė šešis langų vitražus „Mūzos“, pavaizduodamas graikų mitologijos mūzas. Taip pat apipavidalino daugiau kaip 300 leidinių, iliustravo 18 pedagoginės ir vaikų literatūros knygų. 1959 m. tapo Lietuvos dailininkų sąjungos nariu.

Įdomi istorija atsitiko V. Baniui, kuriant Kauno miesto herbą. Vos tik prasidėjus sovietinei okupacijai, miestų heraldika buvo įrašyta į „buržuazinių atgyvenų“ sąrašą, o už miesto herbų propagavimą grėsė rimtos bausmės, tarp jų ir tremtis į SSRS gilumą. Uždraustas ir senasis J. Burbos sukurtas Kauno herbas.

Anot Sauliaus Mikėno, ir po lagerių pasitaikius progai dailininkas prisidėjo prie tautinės savimovės stiprinimo. Jis aktyviai

dalyvavo atgaivinant nacionalinę heraldiką: 1969 m. buvo patvirtintas jo sukurtas Kauno miesto herbas. Specialistai gerai vertino šį darbą. Nurodoma, jog V. Banys orientavosi į Nepriklausomybės laikų miesto herbą. Žvelgiant į naująjį, 1969 m. V. Banio sukurtą Kauno miesto herbą, ir palyginus jį su ankstesne ikonografinė medžiaga, galima pastebėti, kad jo prototipu buvo 1935 m. sukurtas J. Burbos miesto herbo piešinys.

Greitai istorinės heraldikos atgaivinimas pradėtas vertinti kaip sovietų valdžios griovimas. Viešas šio herbo naudojimas, valdžiai pasidarė netgi pavojingas. Deja, bet ne ilgai buvo lemta džiaugtis Kauno stumbru. 1970 m. uždaryta prie Lietuvos kultūros ministerijos veikusi Respublikinė heraldikos komisija, apkaltinus jos narius nacionalizmu. Tačiau net ir per trumpą laiką komisija nuveikė didelį darbą ir spėjo patvirtinti 46 Lietuvos miestų ir miestelių herbus. Valdžia herbus uždraudė ne tik naudoti oficialiai, bet ir vaizduoti ant suvenyrų. Visur ėmė dominuoti pjautuvai ir kūjiai. Net meno kūriniuose uždrausta naudoti lietuviškos vėliavos spalvas...

Vytautas Banys mirė 1989 m. rugsėjo 27 d. Kaune, taip ir nesulaukęs Lietuvos Nepriklausomybės, kurią kūrė savo darbais.

V. Banio sukurtas Kauno herbas

Gruodžių kaimo kapinaitės

Gruodžių kaimas Molėtų rajone, nuo Alantos nutolęs 7 km, nuo Balninkų – 8 km. Rašytiniuose šaltiniuose minimas nuo 1652 m. Kaimas išsidėstęs abipus kelio į Balninkus. 2011 m. jame gyveno 20 žmonių. Kaime yra kapinaitės, šalia Gruodžių ežero. Netoliese stūkso Ažumakio miškas, kuriame veikė didžiulė partizanų stovykla. Po didesnių kautynių žuvusiųosius dažniausiai laidojo kaimo kapinaitėse.

Atkūrus nepriklausomybę, kai kas išsivežė savo artimųjų palaikus arčiau namų į bendrus šeimos kapus. Kiti liko ilsėtis ten, kur juos palaidojo, neobliuotų lentų karstuose, be šermenu, be kunigo pašlakstymo, tik kartais kaimo merginos nupindavo lauko gėlių vainikus. Palaidoti naktimis, blogu oru, kad NKVD, ar skrebo akis nepastebėtų.

Skaitydama knygas apie pokario kovas, randu parašyta: „Žuvels, palaidotas Gruodžių kaimo kapinėse“. Ma-

no žiniomis, Gruodžių kaimo kapinėse ilsisi Vladas Mikelevičius (1910–1944-12-28), S. Telksnys (1923–1945-06-29), A. Šulskus (mirties data nežinoma), S. Matelionis (1923–1951-03-16), V. Rinkūnas (1926–1951-04-02), A. Širvinskis-Šalmas (1951-04-02–?). Guli partizanų kūnai, neatpažinti, nežinomi.

Ne visų kapai pažymėti partizano kryžiumi. Bet vis tiek noriu pasakyti „ačiū“ tam mažam žemės lopinėliui, priglaudusiam būrį žuvusių partizanų, jų ryšininkų, šeimos narių. Ačiū tiems žmonėms, kurių niekada nemačiau, nepažinojau, kurie palaidojo mano tėtį, žuvusį 1944 m. gruodžio 28 d. Tai kas, kad nežinau kapavietės, vis tiek uždegu trispalvę žvakelę kapinaitėse.

Kapinės veikia ir šiandien. Kyla modernūs akmeniniai paminklai, dyla mediniai kryželiai.

Vlada POVILIŪNIENĖ

Ilsėkitės ramybėje

Julija Laima Kiaunytė-Mickienė 1935–2020

1941-ųjų birželį mokytojų Alfonso ir Jadvygos Kiaunių šeima su mažamečiais vaikais Laima ir Rimvydu buvo ištremta į Sibirą. Mokytojas A. Kiaunė, atskirtas nuo šeimos, atsidūrė Revučij lageryje Krasnojarsko kr., kur ir mirė. Žmona ir vaikai išgabenti į šiaurę, Komijos krašte esančią Slobodos gyvenvietę. Juos apgyvendino vadinamojo Slobodos reido barakuose, kur anksčiau buvo laikomi vergiškus darbus dirbę kaliniai. Šį kraštą buvo galima pasiekti tik vandens keliais. Po 16 metų tremties Laima su šeima grįžo į gimtąjį miestą Gargždus. Įsidarbino spaustuveje. Vėliau dirbo Klaipėdos rajono karinio komisariato buhalterijoje. Neakivaizdiniu būdu baigė Vilniaus valstybinio universiteto ekonomikos fakultetą. Pasačius Gargžduose naują silikatinių gaminių gamyklą, dirbo Planavimo skyriuje ekonomiste iki pensinio amžiaus. Atkūrus Lietuvoje nepriklausomybę, ji buvo viena pirmųjų klubo „Tremtinys“ narių. Aktyviai dalyvavo filialo veikloje, renginiuose, dalijosi skaudžiais prisiminimais su jaunuomene. Dainavo tremtinių chore „Atminties aidai“ bei bažnyčios chore. Palaidota Gargždų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame brolių Rimvydą, Laimos globėjus Dalią ir Arūną Grikšus, jų šeimas ir artimuosius.

LPKTS Klaipėdos r. filialo buvę tremtiniai

Pranės Varnaitės-Pakamanienės atminimui

Gimė 1924 m. Šiaulių apskrityje Kruopių valsčiaus Viliočių kaime, ūkininkų Juozo ir Elzbietos Varnų šeimoje. Mokėsi Šakynos pradžios mokykloje, 1941 m. baigė šešis skyrius.

Buvo šešto skyriaus egzaminai. Atėjęs į klasę mokytojas Vincas Baltakis pasakė, kad Tėvynė Lietuva jau okupuota rusų. Tai buvo 1945 m. birželio 15 d. Mokytojas, atiduodamas pažymėjimus, sakė: „Mieli mokiniai, gal ne vienam iš jūsų teks pamatyti Sibirą“. Ir tai buvo teisybė. Prasidėjo trėmimai ir genocidas.

1943 m. Pranė įstojo į Gruzdžių žemės ūkio mokyklą, kurią baigė 1945 m. Iki suėmimo dirbo tėvų ūkyje. Tris žiemas Varnų šeima išslapstė ir išmaitino tris partizanus: Dominyką Norkų, Liudviką Pakamanį ir Joną Jasiūną. Visi jie išgyveno, nors buvo ir kratų. Partizanus padėdavo ir maistu. Ateidavo ir daugiau partizanų – Maskoliūnai, Tamašauskai ir daug kitų. Suliję, sušalę, išsidžiovindavo drabužius, pabūdavo per dieną.

1947 m. ištekėjo už Liudviko Pakamano. 1948 m. įskundė ir Varnų šeimą. Rugsėjo 25 d. privažiavo pilnas kiemas stribų, enkavedistų. Suimti atėjo NKVD leitenantas Gurijevs, du rusai ir stribas Kazys Barysta. Pranę suėmė, nes ji buvo partizanų rėmėja ir ryšininkė. Nuvėžė į Kruopių stribiną, išlaikė per naktį. Ryte išvežė į Kuršėnus. Ten tardė, spardė, mušė. Tapo neįgalia. Iš Kuršėnų pervežė į Šiaulių kalėjimo 36 kamerą ir išlaikė penkis mėnesius, Šiaulių kalėjime – tris mėnesius, tada išvežė į Vilnių, Lukiškių kalėjimą. Ten prabuvo keturis mėnesius. Lukiškėse gimė sūnus Vytukas, kuris kartu iškeliavo į tremtį. Jokio teismo nebuvo, kameroje pranešė, kad nuteista dešimčiai metų.

1949 m. liepos mėn. išvežė į Tolimuosius Rytus. Per žiemą Pranė išbuvo Chabarovsko krašte, Buchta Vanino persikirstymo punkte, nors paskyrimo punktas buvo Magadanas, bet jį reikėjo plaukti laivu, tačiau Pranės su mažu vaikeliumi neėmė.

Dirbti teko miške. Į darbą nereikėjo eiti tik tada, jei būdavo daugiau kaip 50 laipsnių šalčio. Kai išeidavo į darbą, sūnelį prižiūrėdavo senesnė, ar silpnesnė moteris. Kai išleido vieną kriminalinę kalinę į Lietuvą, ši apsiėmė parvežti vaikutį. Valdžia liepė pasirašyti, kad sutinka atiduoti vaiką. Kelionei įdavė sutaupyto manų kruopų 1 kg, iškepė sausainių iš miltų ir vandens, pardavė dar iš Lietuvos atsivežtą kostiumėlį, visus pinigus atidavė tai geraširdei moteriai – Adelei Kučinskienei. Širdis krauju sruvo atiduodant sūnų, tačiau moteris laimingai jį parvežė Pranės namiškiams į Šiaulius.

Per metus leisdavo parašyti po du laiškus ir tik rusiškai. Nuo 1954 m. kovo mėn. kaliniai buvo perkelti į Kengyro lagerį Kazachstane. Ten kalėjo apie 12 000 įvairių tautybių politinių kalinių. Daug buvo lietuvių. Dirbo prie statybų, statė užtvanką, elektrinę, duonos kepyklą. 1954 m. gegužės 16 d. prasidėjo sukilimas, kuris tęsėsi 40 dienų. Kaliniai reikalavo peržiūrėti bylas, pagerinti gyvenimo sąlygas, leisti nebenešioti kalinių numerius, gauti laiškus iš namų, užmokesčio už darbą. Sukilimui vadovavo rusų karininkas Kuznecovas. Į komisiją įėjo Juozas Kundrotas iš Šiaulių rajono Kinkupių kaimo Kruopių valsčiaus. Kadangi kaliniai nepakluso, birželio 26-osios rytą į lagerių zoną įvažiavo tankai. Enkavedistai traiškė žmones, šaudė iš kulkosvaidžių ir automatų. Lavonus iš zonų vežė sunkvežimiais. Bet praėjus porai mėnesių po sukilimo padėtis pasikeitė.

1955-ųjų pradžioje atėjo ir Pranės eilė. Iškvieta pas viršininką, pasakė, kad galės važiuoti į Irkutską. Tada visą mėnesį išlaikė lageryje, davė kalinio maistą, bet į darbą nevarė. Po mėnesio atėjo lagerio buhalterė ir paklausė: „Kur nori važiuoti?“ Pasakė, kad į Lietuvą, Šiaulius. Tada davė bilietą į Šiaulius ir maistui po pusantro rublio penkioms dienoms, o pinigų už darbą nemokėjo: septyneri metai, alkani ir sušalę, buvo išdirbti veltui.

1955 m. balandžio 25 d. buvo leista grįžti į Lietuvą. Tačiau Viliočių kaime neregistravo ir į „kolchozą“ nepriėmė. Dievulis leido 30 metų gyventi laisvoje Lietuvoje, apsuptai gerų ir mylinčių žmonių.

Palaidota Šakynos parapijos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnaus Algirdo šeimą, artimus gimines.

LPKTS Kuršėnų filialas

Užjaučiame

Jei užuojautos žodžiai gali sumažinti širdies skausmą, Pranute, priimk iš mūsų...

Nuoširdžiai užjaučiame **Pranę Naruševičienę**, LPKTS Kuršėnų filialo narę, mirus vyrui Edvardui.

LPKTS Kuršėnų filialas

Mirus LPKTS Širvintų filialo narei, tremtiniai Janinai Balsevičiūtėi-Lučičiūnienei, nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir visus artimuosius.

LPKTS Širvintų filialas

LPKTS Patriotinių leidinių knygynėlyje (Laisvės al. 39, Kaune) galite įsigyti knygų tremties ir rezistencijos tematika, naujausius „Tremtinio“ numerius.

Ilsėkitės ramybėje**Valerija Rimeikytė-Paplauskienė-Čekanauskienė
1924–2020**

Gimė Telšių aps., Luokės valsč., Mataičių k., ūkininkų šeimoje. Valerijos vyras Dominykas Paplauskis buvo nepriklausomos Lietuvos policininkas. Užėjus sovietams jam kilo suėmimo ir išvežimo į lagerį pavojus. 1945 m. Dominykas ir Valerija išėjo į Šatrijos būrio partizanus. Kartu su kitais partizanais žiemojo Patumiškės miške, bunkeryje. 1947 m. žuvus vyrui Valerija slapstėsi Papilės apyl. Barvydžių k. pas gerus žmones: Marytę Basienę, Gervus, Kairius. Jos sūnų, gimusių 1941 m., 1945 m. kartu su Valerijos tėvais ištrėmė į Komiją.

1947 m. Valerija su padirbtais dokumentais važiavo į Komiją parsivežti savo šešiamečio sūnaus Juozo Romualdo. Iki pat 1956 m. Valerija slapstėsi pas gerus žmones. 1957 m. ištekėjo už Čekanausko ir apsigyveno Kuršėnuose. Prasidėjus Atgimimui rinko atsiminimus apie Šatrijos būrio partizanus. Mirė antrasis vyras. Visiškai neteko regėjimo. Pastaruoju metu buvo slaugoma ir prižiūrima anūko šeimos.

Palaidota Papilės parapijos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnaus Romualdo, anūko šeimas ir visus artimuosius.

LPKTS Kuršėnų filialas

**Marytė Bulotaitė
1925–2020**

Marytė Bulotaitė – ilgaamžė Žaliakalnio parapijietė, legendinių partizanų ryšininkė. Sutikdavome ją kas rytą iš Seinų g. skubant į bažnytelę melstis už mus. Kasdieną būdu pasisveikindavome pro langą, ir staiga po dienos nėra...

Praėjusį sekmadienį mažojoje Prisikėlimo bažnytelėje, paminėdamas mirusiąją ir tardamas daug gražių žodžių šv. Mišias aukojo jos mylimas kunigas Vytautas Grigaravičius, su meile ir įsijautimu giedojo velionės nuo vaikystės pažįstama ir artimai su ja bendravusi dainininkė Rita Preiksaitė.

Marytė gimė 1925 m. Marijampolės apskrityje Šilavoto valsčiaus Mielaišupio kaime, pavyzdinių ūkininkų Bulotų šeimoje, kurioje augo keturi broliai ir dvi seserys. Vaikai buvo auklėjami patriotiškumo, draugiškumo, atjautos dvasia. Kaip ir jos motina, Marytė buvo nuoširdžiai tikinti, uoli katalikė. Abi su seserimi Adele buvo pokario partizanų ryšininkės. Jos brolis, legendinis lakūnas, partizanas Jonas Bulota-Anbo buvo išduotas ir žuvo 1947 m. bunkeryje. Kartu žuvo ir kapelionas kun. Justinas Lelešius-Grafas ir keturi Birutės rinktinės štabo pareigūnai.

Tėvai slapstėsi. Susitikti su sūnumi paslapčia ėjo tėvas ir čekistų buvo sunkiai sužeistas. Vežant į ligoninę mirė. Kitas brolis Viktoras, gen. P. Plechavičiaus vietinės rinktinės narys, dingo be žinios. Broliai dvyniai Juozas ir Petras, įstojo į Žaliavelnio – V. Senavaičio suburtų partizanų gretas. Petras Bulota-Beržas žuvo 1947 m., patekęs į pasalą prie Dūmiškių kaimo Prienų šile. Juozas Bulota-Kalvis žuvo 1946 m.

Likę gyvi brolis Pranas su sena motina buvo ištrėmti. Po dvejų metų tremtyje, 1950 m. mirė mama. Pranas po daugelio katorgiško gyvenimo metų grįžo į gimtinę. Seserys Marytė ir Adelė, praradusios tėviškę, namus, gerų žmonių globojamos, išgyveno tik pakeitusios pavardes. Sunkiai pasiliogusią ir paralyžiuotą seserį Adelę, Marytė su meile ir pasiaukojimu slaugė daugiau kaip 30 metų.

Amžinoji šviesa Jai tešviečia.

Aldona Krinickienė

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Įmonės kodas 300032645

Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,

Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218

Savaitraščio vadovė Audronė Kaminskienė
Techninė redaktorė Vesta Milerienė

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

2 spaudos lankai. Tiražas 1310 egz. Kaina 0,90 euro.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

Projektas „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorijabe„baltų dėmių“remia (2020 m. skirta 11800 eurų)

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

O buvo toks metas Lietuvos istorijoje

(atkelta iš 1 psl.)

Mes tik dabar bandome pakelti galvas ir įsižiūrėti, kas atsitiko pokaryje su tais, kurie stengėsi apginti gal ir kiek sumromantintą, bet perdėm žmogišką suvokimą apie dvasinį, moralinį asmenybės suverenumą; kurie atsitiktinumo nelaikė pasirinkimo ar elgesio teisėju; kurie žinojo, jog pokaris yra dramatiškiausias tu, kad išdavikai, budeliai, represijų mašinos prižiūrėtojai ir aptarnautojai galėjo būti pakeisti dar stropesniais, dar paklusnesniais. Sunku apsiprasti, kad nužmogėjimas įsigali ir virš žmogiškumo (viršžmogis) ir žemiau žmogiškumo (sužvėrėjimas). Pokaris gramzdino žemiau žmogiškumo – į sužvėrėjimą. Baisuma grėžėsi iki sapnų, sugniaužiančių širdį, blaškančių vaiko kūną lyg epilepsijos priepuolyje, ir Motina turėdavo ilgai spausti glėbyje, kad pasaulis vėl sugrįžtų – truputį jaukesnis ir patikimesnis...

Pusseserės buvo partizanės

Tai antrasis romano „Kulka Dievo širdy“ tomas. Buvo jo dar kelios redakcijos ir dalys. Tik dabar, kai parašytas galutinis romano „Kulka Dievo širdy“ variantas, autorius jaučiasi gražinės skolą tėvams ir gimtajai žemei. Šiame psichologiniame romane apnuoginta partizano kasdienybė, kovos ir nutikimai, jo niūrios ir šviesios mintys, kančiniai, didvyriškumas ir išdavystės.

Pirmąjį tomą Robertas Keturakis parašė beveik prieš du dešimtmečius, kaip pats sako, per tris mėnesius, kai

būdamas Amerikoje galėjo atsidėti tik kūrybai. Turėjo ten nusivežęs knygos apmatas, daug istorinės ir faktinės medžiagos, tad rašyti sekėsi. Antrąjį knygos tomą, kuriame vaizduojami paskutiniai trys partizaninio karo metai (iki 1954-ųjų), rašyti buvo sunkiau, nes kovotojus supo nepasitikėjimas, išdavystės, sunki buitįs ir mintis, kad kova pralaimėta. Rašė apie kraują, išdavystes, graužatis, kai žmogus nori nusižudyti, pajutęs, jog tapo išdaviku, kad yra pinklėse, iš kurių negali ištrūkti...

„Mano mokytojo poeto Antano Miškinio pirmoji pamoka: kūrinys turi maždaug pusę metų pagulėti, kad sušvietimėtu, ir tik tada suprasi, ar pavyko. Tą aš pajutau. Kada rašai, vaizduotė pradeda spindėti visa galia, įeini į savotišką transą ir viskas, ką rašai, atrodo genialu, tobula, tikra, vaizdinga. Perskaitęs penktą antro tomo variantą galiu pasakyti – pagaliau! Pavyko!“ – džiaugiasi Robertas Keturakis.

Roberto Keturakio giminėje buvo daug prijauciančių kovojantiems su okupantais. Dvi jo pusseserės buvo partizanės, sesuo Kristina – ryšininkė. Visos buvo suimtos, išsiųstos į lagerį, o trečia pusseserė kalinama. „Baisiausia man diena mokykloje buvo 1948 m. gegužės mėn., kai į lietuvių kalbos egzaminą įsiveržė sovietinėmis karinėmis uniformomis apsirengę vyrai ir išsivedė tris baigiamosios klasės mokinius. Jie su šeimomis buvo ištremti. Tuo metu iš Garliavos buvo išvežta daugiau šeimų. Eidamas į mokyklą, prasilen-

kiau su tremiamųjų vežimų vilkstine. Juose sėdintys vaikai verkė. Tik dalis ištremtųjų vėliau atsiliepė – parašė laiškus iš Sibiro,“ – pasakoja Robertas Keturakis.

Beje, Roberto žmona ir jo vaikų motina gydytoja Regina Marija matė ir pragyveno tuos pokario baisumus, vadinamus tremtimi. Jonas (1915–2012) ir Genovaitė Tilindžiai iš pradžių gyveno Jūzintuose, Rokiškio rajone. Buvo atvykę iš Panevėžio, tėvelis baigęs Klaipešos mokytojų institutą ir Karo mokyklą, tapo jaunesniu leitenantu, buvo Jūzintų valsčiaus šaulių būrio vadu, vietos mokyklos direktoriumi. Paskui nukreiptas dirbti į Rokiškio geležinkelio stoties pradžios mokyklą. Kai vyko pirmasis 1941 m. birželio 14 d. trėmimas, mažajai Reginei Marijai tebuvo vos devyni mėnesiai. Šeima svečiavosi pas draugus Noreikių kaime. Tada ją su tėvais ir nudangino į tolimąjį Sibirą...

Tik po dešimties metų jiems pasisekė sugrįžti į gimtinę. Jonas Tilindis yra parašęs atsiminimus, kurie buvo spausdinti knygoje „Leiskit į Tėvynę“ (1989).

Žmogus buvo niekinamas dvasiškai

„Sudėtingas 20 amžius, naikinęs žmogų ne tik fiziškai, bet ir dvasiškai, – pasakoja Robertas Keturakis žurnalistei Violetai Gustaitytei. – Bolševikiniai dešimtmečiai davė dvasinio atsparumo patirtį ir viltį, nes priespauda, okupacija, žmonių trėmimai, žudymai, net

bandymai atimti Dievą, mūsų buvo atlaikyta. Žinojimas, ką žmonija įstengia nugalėti, įveikti kaip savo prapultį, nu-dvasėjimą, nužmogėjimą, suteikia didžiulę viltį, o kartu iškelia ir labai daug klausimų, matant, kaip nepaprastai sudėtingas 21 amžius atsisako daug to, kas 20 amžiaus buvo išsaugota per įvairius pragarus.

Dabar dažnai sakoma, kad Dievo, dvasios nėra, senoji kultūra – abejotina, o visa tai, kas yra paslaptis, neva yra tik juokų darbas – žmonija tą paslaptį netrukus atskleis. Kuriama vadinamoji visatos sąmonė. Šis žmogaus klaidinimas yra labai sudėtingas, nes įtraukiamos intelekto aukštumos – itin atidžiai žvalgomas kosmosas, įvairiose srityse gausu ypatingų atradimų, netgi gyvybė, atrodo, greitai bus sukuriama be moters ir vyro. Žmogus pradėjo nepasitikėti savastimi, jam norisi kažko kito. Poezijoje stengiausi šiek tiek prislopinti savo sumišimą, kančią ir norą, kad žmogus neprarastų savęs...

Šis poetiškas ir patriotiškas romanas turėtų sudominti tuos, kurie vis dar mena pokario baisumus ar žino apie juos iš artimųjų pasakojimų. Jaunam žmogui tai bus geros pilietiškumo pamokos, užduodančios galybę klausimų ir atsakymų į juos: argi buvo toks metas Lietuvos istorijoje, kai rusiškasis okupantas mus naikino tarsi piktus žvėris, kai buvo išnykęs iš jų sąmonės žmoniškumo, svetimo skausmo supratimas?

Naujos knygos

„Kulka Dievo širdy“

Robertas KETURAKIS

Ištrauka iš romano „Kulka Dievo širdy“

Tylų, duslų arklio prunkstelėjimą jis išgirdo, vos tik priekyje pradėjo tamsuoti alksnynas. Šias vietas gerai žinojo, – juk netoli tėviškė, kiekvienas kvartalas išvaikščiotas skersai ir išilgai. Už neplataus alksnyno atsiveria pievos, užtrauktos viksva ir vilkašiore su snapučiu, išklusių rausvus žiedelius, salytėm. Alksnyno pakraščiu, nuvingiuodamas Viliušų pusėn, skursta ke-liukas, tai prapuldamas viksvynų kaltūnuose, kur ne kur papuoštose miltinaitės kuokštais, kurių sausas skrebėjimas girdisi iš tolo, tai vėl susigūbriodamas smėlėtom pakilumėlėm, – ten vasaros vidury smagiai pažaidžia vėjovirpos.

Jis stabelėjo, įsiklausė ir atsisukęs davė ženklą Gimnazistui ištirpti tamsoje ir kantriai palaukti, kol jis apsidairys. Nuslinkus dešimtį žingsnių, pasigirdo moters balsas ir jai atsiliepiantis vyriškas, skubus ir, regis, suirzęs. Pamažu slinkdamas, atsidūrė netoli jų: atsivėrusioje progumoje dunksojo vežimas, stūkstojo nuneręs galvą arklys, o greta dūlavo siluetas žmogaus, matyt, taisančio brizgilus ar abrakinę. Prie arklio stoviniavo moteris, nes jis tuoj išgirdo laibą jos balsą:

– Krapštomės lyg prieš nelaimę, – tęsė savo nuogaštavimus ji. – Sakiau,

kad paimtume Drulios brikelę, o tu įsiritai į šitas vežėčias, ir matosi...

– Taip jau visados: jei skauda nagus, tai taip ir taikai sušerti per juos... Mačiau, kad perdžiūvę ratai, bet maniau, kad pasimalę valkose išbrinks... Gerai, kad drato sieksnis buvo užsuktas už drobynos... Suveršiu per ratlankį ir stebulę – ir nugirgždėsime...

Vyras aiškinosi, niršo ant savęs, ant zirzinčios moters, ir jų žodžiuose, vyro krenkštyme, arklio prakaito smarse tilpo tiek daug gyvenimo, kad jis tuoj atstūmė namais dvelkiančius prisiminimus ir žengė prie vežimo.

Moteris jį pajuto pirmoji.

– Vajėzau! – atsiduso, lyg užspringo baime ji, o vyras, knerpęs prie galinio rato, atsitiesė, laikydamas dešinėje brūklį, o gal ir kirvį.

– Su Dievo padėjimu, – kiek galėdamas ramiau prabilo Skroblas, – ir mano noru talkininkauti...

– Tai tu, Stasy?! – nutraukė jį moteris.

Jis neatsakė, tik nusišypsojo, pažinęs Agutę Skaudickienę iš Jančių.

Vyras vėl palinko prie rato. Brunzgė įtempiama viela, vertėsi iš burnos karšto alsavimo debesėliai.

– Koks nelabasis veja naktį? – paklausė jis, atsiremdamas į šaltą, slidžią drangų kartį. Vežimas iki kraštų pritutintas šiaudų, nakties grėsmingame tykojime

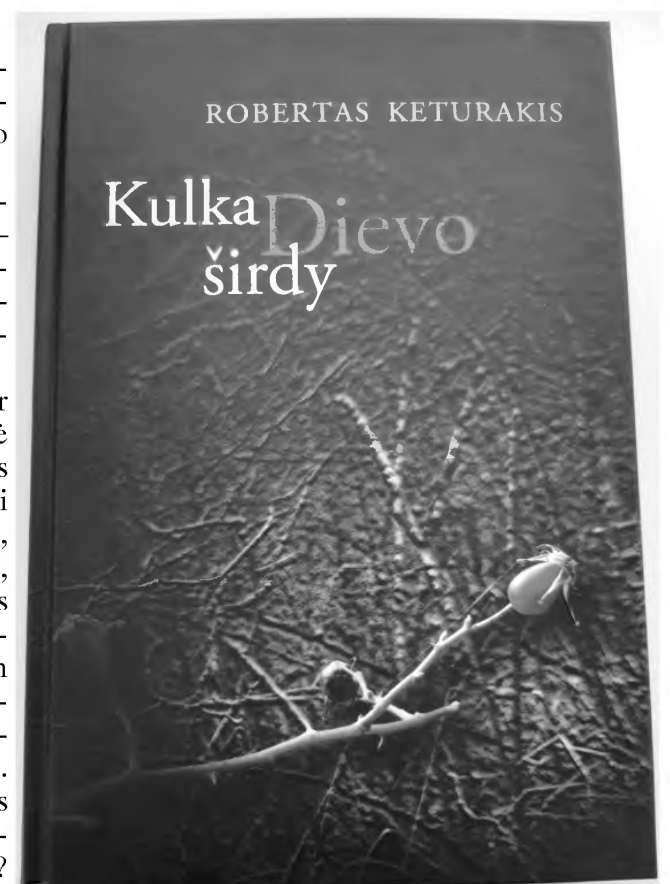
buvo kaip vaikiškas dviratukas greta atvėstančiu metalu ir prapultimi dvokiančio tanko.

– Vežame į Vingrių kapinaites Gudą ir Erškėtį, – paaiškino vyras. – Paėmėme iš sribų panosės Jančiuos, atgiedojome... užkasime...

Tada jis atsisuko ir švilptelėjimu pašaukė Gimnazistą. Laukdamas jo pagalvojo: kiek žmogui duota atsargų išsilaikyti, skradžiai veriant kančiai, praradimams, mirties grėsmei? Akimirka ar ištisas amžius? Kažkada jam Gimnazistas pratarė: žmogus savigarba padeda įveikti netektį, kančią, neviltį... Jis nieko neatsakė į tuos knygiškus jaunuolio žodžius. Žmogaus savigarba? Yra juk ir kažkas didingesnio, ištvėringesnio už savigarbą...

Gimnazistas išniro iš alksnyno skubrių žingsniu ir sustojo per ištįstą ranką nuo vežimo pagalvojęs, kad bus galima įsitaisyti šiauduose ir keletą kilometrų nugirgždėti, gal net snūstelti, ty liai kalbantis pakeleiviams ir Skroblui.

– Noriu atsisveikinti su jais, – tarė

Skroblas ir tuoj pat pasitaisė: – Mudu norim atsisveikinti...

Moteris užsiropštė ant vežimo ir pradėjo galan stumdyti šiaudus, matyt, neseniai išpeštus iš šalinės kūgio, nes dar nebuvo išmargintas jų atminty užsilikęs salsas vasaros dvelksmas. Kars-tų lentos išniro šaltu šviesumu...